

I ett bergsområde på Asperö

Arkeologisk utredning

Asperö S1
Styrsö socken
Styrsö kommun
Mats Hellgren

Rapport 2023:23

I ett bergsområde på Asperö

Arkeologisk utredning

Asperö S1
Styrsö socken
Styrsö kommun
Mats Hellgren

Göta Arkeologi Rapport 2023:23

Omslagsbild: Foto mot söder som visar delar av undersökningsområdet. Foto: Mats Hellgren

Innehåll

Inledning och bakgrund	5
Fornlämningar.....	5
Kart- och arkivstudier	8
Metod och resultat.....	8
Slutsats och åtgärdsförslag.....	13
Källförteckning	14
Administrativa uppgifter.....	14
Bilagor	14

Skala: 1:250 000

Figur 1. Översiktskartor över Västra Götalands län med platsen för undersökningen markerad. Utdrag ur ESRI baskartor.

Inledning och bakgrund

I början av september 2023 genomförde Göta Arkeologi en arkeologisk utredning inom fastigheten Asperö S1 i Styrso kommun. Undersökningen genomfördes enligt länsstyrelsens beslut 431-9439-2023 med anledning av planerad byggnation av bostäder.

Syftet med undersökningen var att fastställa om fornlämningar fanns inom det aktuella området och ge Länsstyrelsen beslutsunderlag inför fortsatta åtgärder. Resultatet skall även kunna användas som planeringsunderlag av Styrso kommun.

Utredningsområdet låg på ön Asperös västra del beläget 5-20 meter över havet. Området var cirka tre hektar stort och utgjordes av ett bergsområde med några mindre svackor med förekomst av jordmån. Området sluttade mot väster och avgränsades av väg och bostadsområde mot öster och mot sydöst.

Fornlämningar

Genom landhöjningen blev Asperö en ö ungefär 9700 f. Kr. Figur 3 visar öns ungefärliga utseende 9100 f. Kr. och 2500 f. Kr. då de högsta delarna av undersökningsområdet blev landområde.

Det finns inga kända fornlämningar inom utredningsområdet. På Asperö finns endast nio lämningar registrerade i Kulturmiljöregistret i form av två boplatser (L1968:9183, L1968:9801), en rest sten (L1959:4720) en tomtning (L1959:4721) en bytomt/gårdstomt (L2023:3750) och fyra fyndplatser (L1968:9820, L1968:9822, L1968:9821, L19687:342) (se figur 4).

Figur 2. Foto som visar delar av undersökningsområdet. Foto Mats Hellgren.

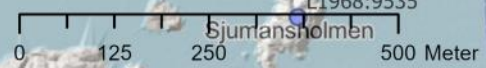

Figur 3. Kartor som visar Asperö 9100 f. Kr. (överst) och 2500 f. Kr (nederst) enligt SGU:s strandförskjutningskurvor.

Figur 4. Karta som visar undersökningsområdet och kända fornlämningar i närområdet. Utdrag ur Esri kartmaterial.

Kända lämningar	
■	Fornlämning
■	Möjlig fornlämning
●	Övrig kulturhistorisk lämning
■	Ej kulturhistorisk lämning
■	Ingen antikvarisk bedömning

Kart- och arkivstudier

Inför fältarbetet genomfördes en kart- och arkivstudie. Namnet Asperö härrör från trädbeteckning- en asp och av ordet ö. Det äldsta belägget för namnet är från 1230-talet då det omnämns i Valde- mar Sejrs jordbok.

Asperö är närmare en kvadratkilometer stort och det mesta tyder på att ön befolkades relativt sent. Skattelängder från mitten av 1500-talet visar att det då endast fanns två hushåll på ön. Hundra år senare under 1640-talet fanns det enligt mantalslängder sex hushåll. Befolkningen ökade allteftersom och år 1799 var befolkningen drygt 100 personer fördelat på 23 hushåll.

Den äldsta kända kartan där det aktuella området är synligt är en storskifteskarta från 1788 (se figur 6) som visar att området utgjorde en del av det obebodda bergsområdet Tångeberget. Kartan visar också att den dåvarande bebyggelsen på Asperö var uppdelad på två områden. Dels intill den grunda stranden vid sundet mot grannön Rivö där det fanns ett 30-tal byggnader och dels längre in på ön det fanns ett 10-tal byggnader. Åkermarken var förlagd vid mindre dalgångar mitt på ön. En karta från 1856 och en ekonomisk karta från 1965 visar att utredningsområdet även då var obebott (se figur 7 och 8).

Metod och resultat

Samtliga inmätningar gjordes med RTK-kopplad GPS och för dokumentationen användes en tablet och appen Arkeo. Fotografering skedde med mobilkamera.

Efter en inledande okulär insats över undersökningsområdet kunde det konstateras att merparten av området bestod av berg i dagen. Inom de delar där det fanns förekomst av jordmån handgräv- des totalt 26 halvmetersrutor i syfte att se om det fanns förekomst av slagen flinta eller andra typer av fynd (se figur 9). I några av rutorna framkom enstaka bitar av naturlig flinta. I övrigt framkom inget av arkeologiskt intresse.

Längst i norr registrerades en sentida källargrund som enligt uppgift skall ha anlagts i slutet av 1800-talet och som övergavs på 1960-talet. Lämningen registrerades som en övrig kulturhistorisk lämning och erhöll beteckningen L2023:4097 i kulturmiljöregistret.

Figur 5. Foto från norr som visar delar av den ovannämnda källargrunden L2023:4097. Foto Mats Hellgren.

Innägornie till Hermanet.

ASPERÖN,

uti

GÖTTEBORGS och BOHUS Län,

Åskims Härad och Frölunda Socken;

Upprättad år 1788, af

Berggren.

N O R D =

Åskims och Östra Åsings Heraders-
Tings Rätt, och Sjösom oklanderad till
alla vederbörandes efterrättelse gillad och
fastställd, intygar.

På Tings Rättens Wägnar.

L. Stjernecreutz.

Figur 6. Utsnitt av en storskifteskarta från 1788 över Asperös inägor där utredningsområdet är markerat med svart linje upp till vänster. Kartan visar att det området utgjorde en del av ett bergsområde som benämndes Tångeberget.

Figur 7. Utsnitt av en karta från 1856 över Asperö där utredningsområdet är markerat med svart linje nederst till vänster.

Figur 8. Utsnitt av en ekonomisk karta från 1965 över Asperö där utredningsområdet är markerat med röd linje till vänster.

Figur 9. Karta över utredningsområdet där grävenheterna och platsen för källargrunden är markerade (L2023:4097).
Utdrag ur Esri kartmaterial.

- Husgrund
- Grävenheter
- Undersökningsområde

0 12,5 25 50 Meter

Slutsats och åtgärdsförslag

Med anledning av inget av arkeologiskt intresse påträffades anser Göta arkeologi att inga ytterligare arkeologiska insatser bedöms vara nödvändiga inför den fortsatta planerade exploateringen. Den arkeologiska utredningen genomfördes enligt undersökningsplanen utan avvikelser.

Källförteckning

- Kulturmiljöregistret, app.raa.se
- Lantmäteriet, Historiska kartor. www.lantmateriet.se
Lantmäteristyrelsens arkiv: Styrso socken Asperö 1, storskifte på inägor 1788
Lantmäterimyndigheternas arkiv: Göteborg och Bohuslän, 14-sty-50, 1856
Rikets allmänna kartverk, Ekonomiska kartan, 1965, Styrso 4NV
- Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län. Del 3. Askims härad och Mölndals stad
- Sveriges geologiska undersökning. www.sgu.se

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsen diarienummer: 431-9439-2023

Göta Arkeologi projektnummer: 2324

Kommun: Styrso

Socken: Styrso

Fastighet: Asperö S1

Fältarbete: 24 timmar för fyra personer (2023-09-07—2023-09-07)

Fältarbete personal: Mats Hellgren, Simon Karlsson, Johanna Lega, Elinor Malmberg

Bilagor

Bilaga 1. Grävnhetsbeskrivningar

Bilagor

Bilaga 1 - Grävenhetsbeskrivningar

Grävenhet	Längd x Bredd (m)	Jordmånsdjup
1	0,5x0,5	0,1
2	0,5x0,5	0,1
3	0,5x0,5	0,1
4	0,5x0,5	0,1
5	0,5x0,5	0,1
6	0,5x0,5	0,1
7	0,5x0,5	0,1
8	0,5x0,5	0,1
9	0,5x0,5	0,1
10	0,5x0,5	0,1
11	0,5x0,5	0,1
12	0,5x0,5	0,1
13	0,5x0,5	0,1
14	0,5x0,5	0,1
15	0,5x0,5	0,1
15	0,5x0,5	0,1
16	0,5x0,5	0,1
17	0,5x0,5	0,1
18	0,5x0,5	0,1
19	0,5x0,5	0,1
20	0,5x0,5	0,1
21	0,5x0,5	0,1
22	0,5x0,5	0,1
23	0,5x0,5	0,1
24	0,5x0,5	0,1
25	0,5x0,5	0,1
26	0,5x0,5	0,1

GÖTA
ARKEOLOGI